



Arbeidsinkomen extensieve boeren € 30.000,- lager.

[door hogere kosten arbeid, mechanisatie en grond en gebouwen]

In de visie Landbouw, natuur en voedsel: waardevol en verbonden schetst minister Schouten een nieuwe toekomst voor de landbouw. **"Van voortdurende verlaging van de kostprijs van producten naar voortdurende verlaging van het verbruik van grondstoffen: Kringlooplandbouw!"**

Dit betekent het zoveel mogelijk voorkomen van verliezen van voedsel, reststromen, koolstof, energie en water. Een veel genoemde ontwikkelrichting is extensivering.

Ook schrijft minister Schouten dat **de economische positie van boeren zo moet worden dat zij in de kringlooplandbouw een goed inkomen verdienen, kunnen innoveren en gezonde bedrijven in stand kunnen houden en door geven.**

Om een indruk te krijgen wat de gevolgen van extensiveren zijn op het financieel resultaat hebben we de bedrijfsresultaten van onze klanten geanalyseerd.

De 25% bedrijven met de laagste melkproductie/ha zijn vergeleken met de 25% bedrijven met de hoogste melkproductie per ha.

Arbeidsopbrengst ondernemers

Totaal arbeidsopbrengst ondernemers

Aantal VAK ondernemers

Arbeidsopbrengst per vak

	Melk/ha laag	Melk/ha hoog
Totaal	221	45.806
Aantal VAK ondernemers	1,5	1,5
Arbeidsopbrengst per vak	150	31.112

Arbeidsopbrengst ondernemers:

*Opbrengsten minus
bedrijfseconomische kosten
(exclusief eigen arbeid)*

Het gaat hier om de bedrijfseconomische arbeidsopbrengst ondernemers melkvee (opbrengsten minus bedrijfseconomische kosten). Op veel melkveebedrijven komen ook nevenactiviteiten voor bijvoorbeeld zuivelverwerking, recreatie, zorg, logies, camping etc.....

De resultaten van deze nevenactiviteiten zijn in deze vergelijking niet meegenomen.

De term VAK staat voor Volwaardige Arbeids Kracht. Een ondernemer die fulltime en 100% volwaardig op het bedrijf werkzaam is, rekenen we als 1 volwaardige arbeidskracht. Of de ondernemer nu 40 uur of 80 uur per week aan het werk is maakt hier geen verschil.

De berekende rente en afschrijving op werktuigen/installaties en gebouwen is gebaseerd op de vervangingswaarde en de levensduur. Hetzelfde geldt voor de aangekochte productierechten.

Ook wordt rente gerekend over de waarde van de grond en de veestapel (rekenrente 2%)

In de volgende tabellen en overzichten worden de algemene gegevens, grond en grondgebruik, kengetallen beweiding en de kritische milieu prestatieindicatoren (KPI's) weergegeven van de groep extensieve en de groep intensieve bedrijven.

De extensieve bedrijven:

- hebben ruim meer grond
- meer natuurgronden in gebruik

- produceren minder melk

- hebben iets minder koeien
- hebben meer jongvee

- realiseren een lagere melkproductie/koe

Algemeen

	Melk/ha laag	Melk/ha hoog
Grasland (ha)	55,0	42,9
Natuurgrasland (ha)	12,8	0,2
Voedergewas (ha)	4,6	4,3
Totaal oppervlakte	72,4	47,4
Melkproductie	840.303	1.071.922
Melk/ ha gras+mais	11.601	22.600
Aantal melkkoeien	104	114
Aantal stuks jongvee	50	42
Jv/10 mk	4,8	3,7
Melkproductie per koe	8.024	9.411

Grond en grondgebruik

Grondsoort grasland veen	66%	36%
% huiskavel	64%	57%
kVem-productie / ha grasland	7.214	9.269
Kg kunstmest - N /ha	97	174

	Melk/ha laag	Melk/ha hoog
Grondsoort grasland veen	66%	36%
% huiskavel	64%	57%
kVem-productie / ha grasland	7.214	9.269
Kg kunstmest - N /ha	97	174

De extensieve bedrijven:

- liggen in de veenweide
- hebben een grotere huiskavel
- een lagere opbrengst per ha
- strooien minder kunstmest

De koeien op extensieve bedrijven lopen 1.735 uur in de wei.

Dat is 2x zoveel als op de intensieve bedrijven.

Beweiding

	Melk/ha laag	Melk/ha hoog
Bedrijven met weidegang melkkoeien	100%	89%
pinken	89%	63%
kalveren	63%	26%
Beweidingsdagen melkkoeien	196	154
Uren weidegang / dag	8,9	5,7
Beweidingsdagen pinken	147	97
kalveren	80	57

MILIEU PRESTATIE (KPI'S)

Kg CO2-eq / ton melk	1.531	1.286
% t.o.v. doelwaarde (afh. van grondsoort)	107	98
Bodem N-overschot / ha	220	181
% t.o.v. doelwaarde (afh. van grondsoort)	68	92
NH3 emissie per ha	51	69
% t.o.v. doelwaarde (75 kg / ha)	68	92
% eiwit van eigen land	78	62
% t.o.v. doelwaarde (50 %)	157	124
% blijvend grasland	85	77
% t.o.v. doelwaarde (40%)	213	193

	Melk/ha laag	Melk/ha hoog
Kg CO2-eq / ton melk	1.531	1.286
% t.o.v. doelwaarde (afh. van grondsoort)	107	98
Bodem N-overschot / ha	220	181
% t.o.v. doelwaarde (afh. van grondsoort)	68	92
NH3 emissie per ha	51	69
% t.o.v. doelwaarde (75 kg / ha)	68	92
% eiwit van eigen land	78	62
% t.o.v. doelwaarde (50 %)	157	124
% blijvend grasland	85	77
% t.o.v. doelwaarde (40%)	213	193

De intensieve bedrijven scoren op alle milieu-indicatoren beter dan de doel- of streefwaarde.

De extensieve bedrijven doen het nog beter, behalve op CO2 emissie / ton melk.



Ondanks veel meer weidegang ligt de melkprijs bij de extensieve bedrijven slechts 0,4 cent hoger.

Opvallend is dat de intensieve bedrijven met een flink hogere melkproductie per koe lagere kosten krachtvoer/kg melk realiseren.

Bij de bewerkingskosten maken de intensieve bedrijven een groot verschil van bijna 5 cent per kg melk.

Hetzelfde zien we bij de kosten voor grond en gebouwen!

De kostprijs op de extensieve bedrijven ligt 6,3 cent per kg melk hoger.

Economie (€ / 100 kg melk)

	Melk/ha laag	Melk/ha hoog
<u>Opbrengsten</u>		
Melkopbrengst	38,3	37,9
Omzet en aanwas	2,7	1,7
Overig grondgebonden	2,0	0,5
Totaal opbrengsten	43,0	40,0
<u>Toegerekende kosten</u>		
Krachtvoer	9,9	9,2
Ruwvoer/weidegeld	0,2	1,6
Veekosten	4,0	4,0
Gewaskosten	1,1	1,0
Totaal toegerekende kosten	15,2	15,8
Opbrengst -/- toegerek. kosten	27,8	24,2
<u>Bewerkingskosten</u>		
Berekende arbeid	7,5	5,9
Betaalde arbeid	0,5	0,6
Werk door derden	3,6	3,2
Werktuigenkosten	9,8	6,9
Totaal bewerkingskosten	21,4	16,5
<u>Overige niet toegerekende kosten</u>		
Grond/gebouwen incl. afschr.	13,9	9,0
Productierechten	0,4	1,1
Algemene kosten incl. g/w/e	3,2	2,3
Tot. ov. niet toeger. kn	17,5	12,5
Af: O&A / ov gr. gebonden	-4,8	-2,2
Af: andere opbrengsten	-4,6	-3,5
Kostprijs melk	45,7	39,4

Dat de kostprijs van de melk op de extensieve bedrijven hoger ligt hoeft geen probleem te zijn, als de opbrengsten voor melk en vlees en of natuurbeheer dit maar voldoende compenseren.

Uit de analyse van de resultaten blijkt dat dit helaas (nog) niet het geval is!

CONCLUSIES

Uit de vergelijking van resultaten tussen extensief en intensief blijkt dat het economisch rendement van extensieve bedrijven flink lager ligt dan menigeen denkt.

De hogere kosten worden niet goedgemaakt door een hogere opbrengst voor melk, vlees of subsidies vanuit natuurbeheer.

Dat uit de bedrijfsvergelijking blijkt dat het arbeidsinkomen voor ondernemers met extensieve bedrijven veel lager ligt, betekent niet dat het niet mogelijk is om een goede boterham te verdienen. Door een combinatie van grotere omvang in oppervlakte en dieren (kostenefficient), het optimaal benutten van subsidiegelden (afwaardering grond, SNL-subsidie) en het realiseren van hogere opbrengsten (b.v. biologisch) zijn er ondernemers die met een extensieve bedrijfsvoering een prima arbeidsinkomen verdienen.

De overheid zal, wanneer zij én de landbouw wil extensiveren én de economische positie van de boeren wil behouden of verbeteren met extra structurele ondersteuning moeten helpen.

Wat kan ik nu doen om een perspectiefvol bedrijf te houden/ontwikkelen?

- 1) Doe vooral de dingen waar je energie van krijgt (arbeidsplezier) en wat belangrijker is: doe ze "goed" (vakmanschap).
- 2) Zorg ervoor dat je, qua technische en financiële prestaties, weet waar je staat (sterke/zwakke punten). Bedrijfsanalyse, bedrijfsvergelijking, studieclubs, cursussen, workshops, etc... zijn prima middelen om het technisch en financieel inzicht te vergroten.
- 3) Houd de ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op je bedrijf (mondiaal, nationaal, regionaal) goed in de gaten (kansen/bedreigingen).
- 4) Zorg ervoor dat er (meer) geld wordt verdiend!! Als het te lastig is om de opbrengsten te verhogen, focus dan op verlagen van de kosten.
- 5) Zorg voor een voldoende financiële buffer (ruimte in rekening courant, spaargelden) opdat financiële tegenvallers opgevangen kunnen worden (5-10 cent per kg melk).
- 6) Bedenk bij elke investering wat het financieel rendement van de investering is. Dus niet "ik doe het omdat ik het kan betalen", maar "ik doe het omdat het rendement oplevert".
- 7) Wanneer je overweegt om te extensiveren, bijvoorbeeld door aankoop of huur van gronden, zet dan eerst de gevolgen voor het totale verdienmodel van het bedrijf op een rijtje.**
- 8) Als er zich kansen voordoen, pak ze!

De grootste kans op toekomstperspectief, dat ben je zelf! Succes.

Klaas de Jong
Adviseur Economie en Strategie